

جشنواره فجر از زبان کیانوش عیاری

سینمای ایران هنوز نفس می‌کشد

عسل عباسیان

عسل عباسیان در یک رویداد سینمایی

نیروهای مستقلی فراتر از این خطوط سینما را به این سمت سوق دادند. فارغ از این مرزبندی‌ها، در نهایت وجه مثبت جشنواره فجر را هم طی این سی‌وچهارسال نباید نادیده گرفت. همین وجه رقابتی جشنواره، که البته من با نفس آن در عرصه کار هنری مخالف هستم، برخی از بالندگی‌های کیفی را در سینمای ایران رقم زده. **❧ در جشنواره امسال شاهد غیبت معنادار بزرگان هستیم؛ از آقای فرمان آرا، کامیابی و مهرجویی گرفته تا رخشان بنی‌اعتماد، اصغر فرهادی و خود شما. شما جزء سینماگرانی بودید که امسال داوری فجر را قبول نکردید. البته پیش از این گفته‌اید که گرفتار ساخت فیلم جدیدتان هستید و در این ایام روی فیلم‌نامه آن کار می‌کنید و تنها دلیل نپذیرفتن داوری همین است.** اما به‌طور کلی غیبت بزرگان سینما در جشنواره سی‌وچهارم معنادار نیست؟

این غیبت‌ها قیلا سابقه داشته به دلایل گوناگون. بعضی‌ها ممکن است که در دوره‌ای از جشنواره، حضور در آن برایشان کامیابی‌ای رقم نزنند و به همین دلیل غایب باشند. در بعضی موارد ممکن است کله‌های شخصی برخی بزرگان از شرایط موجود باعث غیبتشان باشد. اما من شخصا به‌وضوح گفتم که فقطو فقط درگیر پیش‌تولید فیلمم هستم، پس باید با داوری جشنواره را انتخاب می‌کردم یا ساخت فیلمم را، که من ساخت فیلمم را انتخاب کردم. دوسال پیش داور جشنواره بودم و مفتخرم که داوری را پذیرفتم. حداقل فایده داوری برای من فیلم‌ساز این است که بالاچار بخش زیادی از تولیدات سال سینمای ایران را در جشنواره می‌بینم و این فیلم‌بدین برای یک فیلم‌ساز، بسیار موثر است،

درحالی‌که در اکران‌های عمومی شاید نتوانم بسیاری از فیلم‌های مطرح را ببینم اما داوری برایم این امکان را فراهم می‌کند که در جریان تولیدات یک‌سال سینما قرار بگیرم و چهره فعلی سینما را تماشا کنم. تماشای چهره سینما، جزء ملزومات فیلم‌سازی است. پس من اِدا با نپذیرفتن داوری جشنواره، تاقچه‌ای نگذاشتم.

❧ به اتفاقی که در نشست فیلم «بیجی سکوت نکرده» در کاشان برای خانم معتمدآریا رخ داد چه واکنشی دارید؟

آیا می‌توان گفت اگر در شهر شیراز تعداد جرائم جنحه زیاد اتفاق می‌افتد و این آمار از دیگر شهرها بالاتر است، شهر موسوم به گل‌وبلبل شیراز از این به‌بعد جرم‌خیز توصیف می‌شود؟ پس به‌این‌ترتیب آیا همه باید با تلخی راجع به کاشان صحبت کنیم؟ کسانی می‌دانند که مخاطب این حرف‌هایم آن عده نیستند. به‌جز آنها، سایر فیلم‌ها بازتاب واقعیت‌های موجود در جامعه‌اند. بعد از مراجعه سه‌هزار و ۲۰۰ نفر برای تست بازگری «کتابچه»، نهایتا شما توانستید سه‌خاهر فیلم را که قرار است شباهت‌هایی هم با هم داشته باشند انتخاب کنید؟

محمدعلی سجادی، کارگردان «تمرین برای اجرا»

سینمای ملی از شاهنامه خالی است

بازیگرنبودن این شاعر، دلایل این همکاری چه بود؟

رابطه من و شمس‌لنگودی عزیز به بیرون از قاب سینما برمی‌گردد، به دوستی و تعلق خاطرم‌ان به ادبیات و در نهایت به درون قاب کشیده شد. دوستی و گرایش او به بازی‌سازی در سینما و البته نزدیکی نقشی که در فضلی از فیلم ساختن می‌شود، محقق‌نبودن و ادیب‌بودن و... که تجربه زیسته اوست، نه لزوما خود او، اما بازتابی از چنین رویکردی است. (پاسخ به پرسش‌های مکتوب ناخودکارا مرا به ادبیانگی می‌کشاند و لفظ قلم هم احتمالا می‌نشیندروی کاغذ و این کلمات!) به‌هرحال او در عالم رفاقت، محبت کرد و پذیرفت که باشد و من او را در کنار هم به یادبودهای دوستی‌مان افزودیم که بی‌دوست هرگز نکردد این روزگار...!

❧ ایده «تمرین برای اجرا» چطور شکل گرفت؟

زمینه این داستان و کار، به بیش از سه دهه پیش برمی‌گردد. آشنایی من با کتاب « سوگ سیاوش» زنده‌یاد شاهرخ مشکوب و بعدتر شاهنامه ... و از اواخر دهه ۶۰ و اوایل دهه ۷۰ در آن خانه‌نشینی اجباری و پناه‌بردن به نوشتن، دو اتفاق برایم حادث شد. یکی نوشتن رمان « حیرانی» (که کتاب اولش در ۷۳ چاپ شد و ماند تاهمین‌کار برای چاپ مجددش، در انتظار در انتظار!) بر پایه داستان سیاوش و دیگری فیلم/ نمایش «آتش سیاوش» که همین‌طوری ماند تا همین امسال که به در و دیوار زدم برای ساخته‌شدنش. طرح را با مسئولان سینمایی و فارابی در میان گذاشتم و مدد کردند و با یاری دوستانم شد.

❧ در این فیلم با محوریت قراردادن شاهنامه در سناریو، به ادبیات کهن ایران توجه کرده‌اید. با توجه به اینکه پیش‌تر در نقاشی‌هایتان نیز شاهنامه سوژه‌تان شده بود، توجه به شاهنامه در این فیلم چه پیشینه‌ای داشت؟

کیانوش عیاری، رُک و صریح حرف می‌زند. از قضاوت‌ها و سوءبرداشت‌ها واهمه‌ای ندارد، عافیت‌طلبی در مراش نیست و وضعیت نامشخص «خانه‌پدری»‌اش سبب نمی‌شود تا سکوت یا ماماشات کند. مواضعش شفاف است و بر حفظ لحن انتقادی‌اش پافشاری دارد. به بهانه سی‌وچهارمین جشنواره فیلم فجر، ارزیابی او را درباره این رویداد هنری جویا شده‌ایم و درباره وضعیت تولید «کتابچه»‌اش نیز پرسیده‌ایم.

❧ روند جشنواره فیلم فجر را در تاریخ سی‌وچندساله‌اش چطور ارزیابی می‌کنید؟ فکر می‌کنم جشنواره فیلم فجر طی عمر سی‌وچهارساله خودش بی‌میل نبوده که بتواند سمت‌وسویی به سینمای گاهی اوقات بلاتکلیف ایران بدهد. حتما گاهی هم این اتفاق افتاده و سینما، از جشنواره سمت‌وسو گرفته. شاهد بوده‌ایم که میل جشنواره به سمت‌وسودادن سینما، در مقاطعی شده که سینمای ایران به سمت عرفان‌زدگی برود. گاهی هم سونامی معانی گریبان سینمای ایران را گرفته، در مواقعی هم اقتضای برگشت سرمایه آفت سینما بوده. در مواردی هم هیچ‌یک از اینها رخ نداده و ما دیده‌ایم که سینمای ایران یک مقدار آزادانه مسیرش را پی گرفته. اما سینما به اقتضای متغیرهای اجتماعی، در مقاطعی ناچار بوده که در تلاطم اقتصادی به فکر بازگشت سرمایه هم باشد و در این مقاطع طرفداران سینمای بدنه خوشحال شده‌اند از اینکه در این بحران، سینما، ناچار است مسیر بازگشت سرمایه را به‌عنوان اصل مهم در نظر داشته باشد. در این مواقع که اغلب اوقات را شامل می‌شود، سینمای بدنه حرف اصلی را زده و سمت‌وسو را تعیین کرده است.

❧ پس تمایل جشنواره در مواقعی میدان‌دادن به سینمای بدنه بوده؟

بله، عمدتا تمایل به این بوده که در این گیرودار، بدنه سینما همان حرف اصلی را بزند. فی‌نفسه این درست است که به بازگشت سرمایه فیلم فکر شود، چون یک فیلم، باید بتواند سرمایه خودش را برگرداند تا امکانی برای ادامه فیلم‌سازی وجود داشته باشد. منتها نباید به صرف بازگشت سرمایه که امر مشروعی هم هست، تمایل مدیران جشنواره محورشدن سینمای بدنه باشد. عده‌ای هم در این شرایط رشد کردند که تکلیفشان معلوم است و فیلم‌های خوبی به سینمای بدنه تحویل می‌دادند. به‌هرحال این مرزبندی‌ها در سینمای ما وجود دارند و نمی‌توان منکرشان شد. ای‌کاش می‌شد سینما را به سینمای هنری و بدنه تفکیک نکرد و تنها مرز موجود در سینما، فیلم خوب و بد بود.

❧ پس به‌زعم شما جشنواره فجر آبخشور اصلی باگرفتن سینمای بدنه و دیگر موارد مورد اشاره‌تان بوده؟

فجر در خیلی از موارد مایل بوده که به سینما چنین سمت‌وسوهایی بدهد. هنوز دوران عرفان‌زدگی در سینما را فراموش نکرده‌ام. دورانی که اگر جشنواره فجر هم تعیین‌کننده اصلی‌اش نبود، به‌هرحال همیشه

پر سیمِرخ

جلسه هیأت امنای «فارابی» برگزار شد

شرق: جلسه هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی در محل این بنیاد برگزار شد. در این نشست که دومین جلسه هیات امنای بنیاد در سال جاری بود، گزارشی از اقدامات اصلاحی انجام‌شده بر اساس تکالیف و مصوبات جلسه گذشته هیات امنا ارائه شد. در این جلسه همچنین آیین نامه‌های بنیاد موردبررسی قرار گرفت. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی بنیاد سینمایی فارابی، دکتر حجت‌الله ایوبی، معاون وزیر و رئیس سازمان سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و رئیس هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی در سخنانی عملکرد بنیاد سینمایی فارابی در حمایت از تولیدات سینمایی را هوشمندانه توصیف کرد و از فعالیت‌ها و اقدامات بنیاد فارابی در یک سال گذشته تقدیر کرد. علیرضا تابش، مدیرعامل بنیاد سینمایی فارابی، ضمن ارائه گزارشی از فعالیت‌های بنیاد در یک‌سال گذشته، به تشریح رویکردهای جدید و برنامه‌های آینده بنیاد فارابی پرداخت. وی بازنگری فرایندهای عملیاتی و ساختار سازمانی بنیاد با هدف چابک‌سازی و کارآمدی بیشتر، حمایت از تولیدات ارزشمند در سینمای ایران، حمایت از توسعه و تثبیت ظرفیت نهادهای بخش خصوصی برای پشتیبانی فنی تولید فیلم در سینمای ایران از طریق کمک به ارتقای کمی و کیفی سطح دانش و فناوری، آماده‌سازی فیلم‌های جدید ایرانی برای عرضه بین‌المللی و حضور مؤثر در رویدادهای بین‌المللی از جمله جشنواره‌ها، بازارها و هفته‌های فیلم را از اهداف و اولویت‌های سال آینده این بنیاد بر اساس سیاست‌های سازمان سینمایی کشور دانست. حسن خجسته، محمود عزیزی، سیدمحمد بهشتی، محمد مهدی حیدریان، هوشنگ مرادی‌رامانی، سیدمحسن مهاجرانی، محمد مهدی عسگریور و شهیار بحرانی از اعضای این جلسه بودند.

❧ **الته ساخت فیلم در فضایی که بسیاری از اتفاقات به شرایط جوی مربوط می‌شود، کار را سخت‌تر هم می‌کند.**
بله. به‌هرحال زمانی که در فیلم‌سازی با طبیعت سر و کار دارید، باید خودت را رفیق طبیعت بدانی تا به فضای دلخواه برسی. من یک گروه هماهنگ داشتم که کاملا آگاه بودند چرا انرژی می‌گذارند و چرا برداشت‌های ما گاهی بیش از حد معمول می‌شود. به همین خاطر انتخاب گروهی که درک درستی از این فضا داشته باشند، برایم مهم بود.

❧ **الته نتیجه کار را رضی هستید؟**
بله از چیزی که انجام شده رضای هستم. فیلم تمام آن چیزهایی که فکر می‌کردم و دوست داشتم اتفاق بیفتد را دارد. در نتیجه هیچ حس بدی به پلان‌های فیلم ندارم. خوشبختانه فیلم سفارشی ساختم که نگران پول تهیه‌کننده باشیم. دستانم در جیب خودمان بود و تصمیم‌گیرنده خودمان بودیم و این آزادی عمل را اساسا دوست دارم و دنبال این هستم فیلم‌های بعد را هم با این شرایط کار کنم. در طول ساخت این فیلم لذت بردم و به نظر عوامل هم شریک شدند در لذت محض سینما.

❧ **در تمام این سال‌ها مستندهای زیادی ساخته‌اید که موفقیت‌های خوبی در دنیا کسب کرده‌اند و البته بیش از آن فعالیت در سینما به‌عنوان مدیر فیلم‌برداری عمده‌ترین فعالیت‌های شما در سال‌های اخیر است. آیا همیشه فیلم‌سازی نسبت به مدیریت فیلم‌برداری برای شما اولویت داشته است؟**
همه اینها سیمانتس. از نظر من لازمه زبان سینما این است که برای آن وقت و انرژی بگذاری و تلاش کنی به آن چیزی برسی که فیلم‌نامه می‌طلبد و کارگردان انتظار دارد. برای من خیلی تفاوتی ندارد. هر فیلم شرایط ویژه خودش را دارد و قصه است که می‌گوید چطور نورپردازی کن یا نوع فیلم‌برداری چگونه باشد. تمام تلاشم این است که در هر فیلمی حاضر می‌شوم شرایط خاص آن فیلم را برایم فراهم کنم. به همین دلیل کارهای مستند این حسن را دارد که فارغ از تمام نگرانی‌ها فقط به کار فکر کنی. البته من در ساخت فیلم بلندم هم همین فراغ بال را داشتم و کاملا سبک کار متفاوت است از زمانی که به‌عنوان مدیر فیلم‌برداری کار می‌کنم.

❧ **چرا بین ساخت فیلم بلند اول و دوم این‌قدر فاصله ایجاد شد؟**

بله یک فاصله ۱۰ساله بین ساخت فیلم اول و دوم ایجاد شد. بیشتر به دلیل شرایط فرهنگی و سیاسی کشور و مدیریتی که در سینما حاکم شد و مسائل مالی سینما را به سمت و سویی سوق دادند که صرفا هدر دادن پول و انرژی‌ها بود. خوشحالم‌که بعد از ۱۰ سال توانستم کار دوم را شروع کنم و به سرانجام برسانم.

❧ **فیلم در گروه هنر و تجربه نمایش دارد. نظر شما نسبت به این اتفاق در دوره جدید مدیریت فرهنگی چیست؟**

از نظر من عمده‌ترین ویژگی مدیریت آقای ایوبی ایجاد بخش هنر و تجربه است. تلاش‌های متفاوت و پراکنده‌ای درخصوص این‌گونه فیلم‌ها در سال‌های متفاوت انجام شد ولی به این دلیل که به شکل سیستماتیک و آگاهانه روی آن برنامه‌ریزی نشده بود، همه موج‌هایی بودند که دوره‌های مختلف آمدند و رفتند و نتوانستند پایدار بمانند. به نظرهم هنر و تجربه این امکان را پیدا کرد که به شکل سیستماتیک و آگاهانه‌تر و با مدیریت درستی شروع شود و امیدوارم برای آن شرایطی فراهم کنیم که همچنان ادامه پیدا کند و استمرار داشته باشد چراکه به عقیده من این شکل از سینما است که می‌تواند جوشش، حرکت، تفاوت و دیگرگونه‌بودن را به سینمای ما تزریق و فرصت رشد آن را فراهم کند. فیلم من هم در این بخش نمایش داده می‌شود و از این اتفاق خوشحالم.

بر فراز قاف

علی محمد قاسمی کارگردان «سگ و دیوانه عاشق» باید با طبیعت رفیق باشی

بهناز شیربانی

علی‌محمد قاسمی پس از ۱۰ سال فیلم دوم خود را مقابل دوربین برد. فیلمی که پروسه تولیدش زمان زیادی برد اما درنهایت از نگاه کارگردانش همان فیلمی شد که از ابتدا در ذهن داشته است. قاسمی از فیلم‌برداران خوش‌ذوق و حرفه‌ای سینما و از مستندسازان بنام سینمای ایران است که در جشنواره سی‌وچهارم فیلم فجر با فیلم سینمایی «سگ و دیوانه عاشق» در بخش هنر و تجربه حضور دارد. به همین بهانه با او پ‌وگفتی داشتیم:

❧ **تقریبا دو سال زمان صرف ساخت این فیلم شد. دلایلش چه بود؟**

بله این فیلم سال ۹۲ شروع شد و تا سال ۹۴ ادامه داشت. با توجه به نوع نگاهی که به سینما دارم و شکل فیلم‌نامه‌هایی که موردتوجه‌ام است، غالبا نمی‌توان در یک دوره زمانی کوتاه به نتیجه رسید. قصه اقتضا می‌کرد در فصل‌ها و شرایط آب‌وهوایی مختلف فیلم‌برداری کنیم. به همین خاطر ۶۰ جلسه در دو سال فیلم‌برداری شد. ساخت این فیلم وابسته به فضا بود و تنها قصه معیار اصلی ما نبود. به همین خاطر نیاز بود گروه خاصی هم برای ساخت این فیلم با کار همراه شوند که این اتفاق افتاد. اساسا این فیلم، نگاه متفاوتی نسبت به سینما دارد و شرایط ویژه تولید خودش را طلب می‌کرد و با توجه به اینکه تهیه‌کننده کار هم خودم بودم، نیاز بود با اتمام بودجه، به‌سرعت بودجه‌ای فراهم شود و ساخت فیلم ادامه پیدا کند. نکته‌ای که در ساخت این فیلم برایم حائزاهمیت بود، این بود که تمام پلان‌های فیلم با انرژی گرفته شود و حقیقتا یک پلان در این فیلم در حال خستگی فیلم‌برداری نشد و تمام مدت در تمرکز کامل و با برداشت‌هایی که نیاز بود تا به پلان موردنظر برسیم کار را پیش بردیم.

❧ **الته ساخت فیلم در فضایی که بسیاری از اتفاقات به شرایط جوی مربوط می‌شود، کار را سخت‌تر هم می‌کند.**

بله. به‌هرحال زمانی که در فیلم‌سازی با طبیعت سر و کار دارید، باید خودت را رفیق طبیعت بدانی تا به فضای دلخواه برسی. من یک گروه هماهنگ داشتم که کاملا آگاه بودند چرا انرژی می‌گذارند و چرا برداشت‌های ما گاهی بیش از حد معمول می‌شود. به همین خاطر انتخاب گروهی که درک درستی از این فضا داشته باشند، برایم مهم بود.

❧ **الته نتیجه کار را رضی هستید؟**

بله از چیزی که انجام شده رضای هستم. فیلم تمام آن چیزهایی که فکر می‌کردم و دوست داشتم اتفاق بیفتد را دارد. در نتیجه هیچ حس بدی به پلان‌های فیلم ندارم. خوشبختانه فیلم سفارشی ساختم که نگران پول تهیه‌کننده باشیم. دستانم در جیب خودمان بود و تصمیم‌گیرنده خودمان بودیم و این آزادی عمل را اساسا دوست دارم و دنبال این هستم فیلم‌های بعد را هم با این شرایط کار کنم. در طول ساخت این فیلم لذت بردم و به نظر عوامل هم شریک شدند در لذت محض سینما.